

Asia: VN/19788/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi paikallisen sopimisen edistämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Yleiset huomiot

Yleiset huomionne esityksestä

AKT:n näkemyksen mukaan esityksen valmistelu ei ole ollut palkansaajapuolen edustajille tasapuolinen, eikä työntekijäpuolten perusteltuja näkemyksiä ole huomioitu. AKT katsoo, että nyt valmisteltu hallituksen esitysluonnos tulee palauttaa aitoon kolmikantaiseen valmisteluun, jossa jokaisen osapuolen näkökulmat tulevat huomioiduksi tasapuolisesti. Tasapainon ylläpitäminen on olennainen osa työmarkkinoiden toimivuutta.

AKT haluaa korostaa, että mikäli paikallista sopimista laajennetaan nyky muodosta, tulee lainsäätäjän varmistaa sopimisen oleva aitoa osapuolten välistä sopimista, eikä työntekijä osapuoli jää vaille todellista vaikutusvaltaa sopimusten sisältöön. Tämä on mahdollista varmistaa säätämällä lakiin sellaiset toimintamallit, joiden avulla voidaan valvoa sopimusten kohtuullisuutta ja tasapuolisuutta.

AKT yhtyy kaikilta osin työryhmän mietinnöstä palkansaajakeskusjärjestöjen 27.2.2024 antamaan eriävään mielipiteeseen ja lausuu lisäksi seuraavaa.

Nykytila ja sen arviointi

1 luku - Asian tausta ja valmistelu

2 luku - Nykytila ja sen arviointi

-

Tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3 luku - Tavoitteet

4 luku - Keskeiset ehdotukset

-

Vaikutukset ja muut toteuttamisvaihtoehdot

4.2 luku - Vaikutukset

5 luku - Muut toteuttamisvaihtoehdot

Ehdotuksen perusteella yrityskohtaisilla työehtosopimuksilla on mahdollista saada samat työehtojen joustot käyttöön kuin valtakunnallisten työmarkkinaosapuolten tekemillä työehtosopimuksilla. Järjestäytymättömät työnantajat eivät kuitenkaan ole osallistuneet tai vaikuttaneet millään tavalla työehtosopimusten sisältöön eikä niihin kehittämiseen. Työehtosopimukset ovat syntyneet työmarkkinaosapuolten pitkäaikaisen yhteistyön seurauksena, eikä järjestäytymättömillä työnantajilla ole samanlaista tietoa niiden sisällöistä eikä tulkinnoista. Työehtosopimuksista poikkeaminen tulee olla jatkossakin työehtosopimusten osapuolten yksinomaisessa päätäntävällässä.

Yrityskohtaisia työehtosopimuksia tehtäessä on sopijaosapuolijana työnantaja ja heitä edustava työntekijöiden valitsema työntekijä. On nähtävissä, että osapuolten voimasuhteet ovat selvässä epätasapainossa, kun työnantajapuolta edustaa yritystä johtava taho, kun taas työntekijöitä yksittäinen siihen valittu työntekijä. Tällaisella muutoksella tulisi olemaan vaikutusta myös työmarkkinajärjestöjen solmimiin työehtosopimusten sisältöihin, järjestäytyneiden yritysten pyrkiessä vastaaviin muutoksiin, joita järjestäytymättömät työnantajat jatkossa voisivat paikallisesti sopia.

Kun yksittäisillä työpaikoilla ei ole samanlaista yhteisöllistä sopimisen kulttuuria kuin työmarkkinaosapuolten välillä on vuosikymmenien aikana syntynyt, jossa osapuolten voimasuhteiden välillä vallitsee tasapaino, on oletettavaa, että vaikutukset tulisivat olemaan pääsääntöisesti työntekijöiden ehtoja heikentäviä. Työntekijöiden työsuhteiden ehtoihin paikallisesti kohdistuvat heikennykset heijastuisivat näin yleisesti kaikkiin alan työntekijöihin.

Kun työsuhteen ehdoista voidaan paikallisesti sopia työehtosopimuksesta poiketen, vaikuttanee se myös yritysten järjestäytymisen halukkuuteen. Näin voidaan odottaa sen myös johtavan työehtosopimusten yleissitovuuden vaarantumiseen, kun työnantajayritysten motiivi järjestäytyä työnantajajärjestöihin heikkenee. Työehtosopimusten yleissitovuuden kadotessa jää suuria työntekijäjoukkoja kokonaan vaille niiden muodostamaa työ- ja palkkaehtojen vähimmäissuojaa.

AKT:n edustamista työntekijöistä merkittävä osa työskentelee pienissä ja keskisuurissa yrityksissä, joiden välillä vallitsee olemassa olevista markkinoista hyvin kireä kilpailu. Tällaisessa ympäristössä toimivalle yritykselle ja myös työntekijälle on erittäin tärkeää, että toimintaympäristö on lainsäädäntö puitteiltaan ja työehtojen osalta kaikille toimijoille yhdenvertainen. Mikäli tällaisilla

markkinoilla kilpailua ryhdytään käymään työehtojen tasolla esim. kilpailemalla palkkatasolla tai muilla työsuhteen olennaisilla ehdoilla, aiheutuu siitä häiriötä yritysten väliseen kilpailuasetelmaan, joka mahdollistaa heikompia työsuhteen ehtoja tarjoavan yrityksen laskea tarjoamiensa palveluiden hintaa alle yleisen markkinatason. Tämä voi hetkellisesti näkyä kolmannelle osapuolelle halventuneina hintoina, kuten ns. taksiuudistuksen voimaan tullessa, mutta pitkällä aikavälillä johtanee työntekijöiden aseman asteittaiseen heikkenemiseen ja palveluiden yleisen hintatason nousuun.

Paikallisen sopimisen ehdotettu vapauttaminen uhkaa myös heikentää entisestään valmiiksi heikossa asemassa olevien esim. maahanmuuttotaustaisten ja matalakoulutettujen työntekijöiden asemaa, sillä heillä ei ole hädin tuskin koskaan tietoa, osaamista tai taitoa neuvotteluun omista työsuhteensa ehdoista.

Työsopimuslaki

2 luvun 7a § - Yleissitovaan työehtosopimukseen perustuva paikallinen sopiminen

-

13 luvun 3 § - Luottamusvaltuutettu

-

13 luvun 7§ - Poikkeaminen työehtosopimuksella

-

13 luvun 8 § - Yleissitovan työehtosopimuksen laista poikkeavat määräykset

-

Työaikalaki

18 § - Työajan enimmäismäärä

-

34 § - Poikkeaminen työehtosopimuksella

-

35 § - Yleissitovan työehtosopimuksen laista poikkeavat määräykset

-

36 § - Yleissitovaan työehtosopimukseen perustuva paikallinen sopimus

-

Vuosilomalaki

30 § - Poikkeaminen työehtosopimuksella

-

31 §- Yleissitovan työehtosopimuksen laista poikkeavat määräykset

-

Opintovapaaalaki

13 a §

-

Yhteistoimintalaki

38 § - Sopimisoikeus

-

Työehtosopimuslaki

1 §

-

5a §

-

Merityösopimuslaki

2 luvun 6a § - Yleissitovaan työehtosopimukseen perustuva paikallinen sopiminen

-

13 luvun 9 § - Poikkeaminen työehtosopimuksella

-

13 luvun 10 § - Yleissitovan työehtosopimuksen laista poikkeavat määräykset

-

Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Huomionne suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestystä koskevasta osiosta

-

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Huomionne voimaantulo- ja siirtymäsäännöksistä

-

Siurua Jukka
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry